Nagyvárad, 1898. **IV. évfolyam 69. szám.** **Péntek, márczius 25.**

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . 2 » — »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre , . . 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállitva:
Egész évre . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . 3 » — »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Apácza u. 3. sz.**

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, márczius 24.

Horvátországról.

Emlékezzünk.

Volt alkalmunk már e helyen márczius 15-ikével foglalkozni. A történelem fonalán tovább haladva, 1848-nak egy másik nevezetes, bár ma már nem sokat emlegetett eseményét látjuk most magunk előtt: a márczius 25-iki zágrábi horvát «nemzetgyülést«.

Szomorú, gyászos események kiinduló pontja e nap. Eseményeké, a melyeket jó lenne soha meg nem történtté tenni, de amelyek örökké oda fogják vetni árnyékukat a Drávavonalra, leronthatlan akadályként a magyar nemzet és Horvátország közé . . .

A bécsi és budapesti forradalom hirére Gáj Lajos és a horvát tulzók többi vezérei szintén elérkezettnek látták az időt arra, hogy Horvátország valóságos és képzelt jogainak megóvására, valamint saját nagyillir ábrándjaik megvalósitására minden lehetőt elkövessenek. E czélból nemzeti bizottságot állitottak fel, melynek első dolga volt márczius 25-re Zágrábba »nemzeti gyülést« hirdetni.

Megérkezett ugyan már akkor Zágrábba a budapesti közcsendi választmány kiáltványa, melyben a horvátokat, mint szeretett testvéreket a szabadság szent zászlója alatt egyesülésre, közös haladásra hivja fel. De ennek már semmi hatása nem volt. Az elszakadást kivánó horvát párt többségben volt s a gyülésen 30 pontban olyan kivánalmakat állitott össze, melyek egyértelmüek voltak Horvátország teljes elszakadásával.

A főbb pontok a következők:

1. Jellacsics neveztessék ki bánnak.
3. Dalmátország, Szlavonia s a Határőrvidék Horvátországgal egyesittessenek.
4. Nemzeti függetlenség.
5. Független felelős miniszterium.
6. Belügyekben a nemzeti nyelv használata.
10. Évenkint országgyülés, felváltva Zágrábban, Eszéken, Zárában és Fiumében.
15. Nemzeti bank.
18. A horvát csapatok horvátul vezényeltessenek.
30. A papi nőtlenség eltörlendő, az isteni tisztelet horvátul tartandó.

Ehhez jöttek később Jellacsics különféle rendeletei, melyek közül egy a tartománygyülésen az osztrák-szláv küldötteknek is helyet tartván fenn, a nagy Illirország felállitására irányzott törekvésekről végleg lerántotta a leplet.

Ami azután történt, nagyon jól tudjuk a történelemből. Ismerjük a magyar minisztériumnak szinte szégyenletes, megalázó előzékenységét egy lázadó csoporttal szemben, a bán büszke betörését és gyáva kimenekülését, Róth és Filippovics fegyverletételét s az egész nagy garral felfújt horvát kérdésnek hirtelen megoldását az osztrák összbirodalomban.

Lett tehát Horvátország nem »regnum, pars adnexa«, hanem egyszerüen »Kronland«.

És ez ellen nem tüzeskedtek annyit, mint a magyar főhatalom ellen.

És nem inditottak hadjáratot valódi elnyomójuk, az osztrák kormány ellen.

Hanem békésen megmaradtak a két fejü sas szárnyai alatt és ha szidtak valakit: az a magyar volt.

Az a sokat szidott zsarnok magyar pedig, a mint sikerült alkotmányos állását visszaszereznie, elfelejtette a bántalmakat. Vagy legalább el akarta felejteni. Nem gondolt arra, hogy talán forradalmunk gyászos vége teljesen elkerülhető lett volna a horvát betörés nélkül. Hogy a bécsi elnyomó irányzatoknak nem volt készebb szövetségese a horvát testvéreknél. Hogy 1848—49 minden kiontott csepp vére örök szégyen foltként tapad a fellázadt Horvátország emlékéhez.

Kapott Horvátország olyan önkormányzatot, a mely csaknem külön állammá teszi az államban. Nemzeti léte, országos különállása elismertettek. Szinei, sőt czimere a közéletben szerepel. Nyelve a törvényhozásba feljutott. Ő befoly a mi törvényalkotásunkba, mi nem az övébe. Kedvükért Fiuménak eredeti határozott jogállását kétessé tettük, tág kaput nyitva a későbbi időkben kiszámithatlan zavaroknak. Sőt lemondtunk bolond nagylelküségünkben Verőcze, Szerém és Pozsega vármegyékről, melyek 1848-ig szakadatlanul éppen olyan magyar területet alkot-

A „TISZANTÚL“ TARCZAJA.

Haydn oratóriuma.

Olyan drámai lefolyások, melyek szinpadi előadás által csak nyernek — amennyiben külsőségek, személyek megjelenése, dekorátiók, kostümök gyakran elősegitik, hogy a cselekmény helyére, idejébe és a kellő hangulatba képzeljük magunkat — tárgyai az o p e r á n a k.

Vannak fontos világtörténelmi események, rendkivüli jelenségek, mondák, melyeknek minden külső eszközt, emlékeztető jelt és vonatkozást el kell a külvilágtól veszteniök, hogy az őket megillető magasabb ideális álláspontra juthassanak. A képzelő tehetség előszeretettel szokta a rendkivüli embereket földi létüknek kicsinyes viszonyaitól fölszabaditva, a csodás titokszerü és természetfölötti látszatával körülvenni. A képzelet világában eszményitett alakok vagy eseményekre a mindenkor kicsinyes külsőségek, vagy látványossá tétel zavarólag hatna, mivel világtörténelmi jelentőségök következtén nem is gondolhatók másként, mint oly széles vonatkozásokban az összvilághoz, hogy a legimpozánsabb szinházi valóság is róluk csak torzképet adhatna. Ezek az események tárgyai — a z o r a t ó r i u m n a k.

Józsue, Sámson, Éliás, Judás-Makkabäus történetei minden külső segédezközt nélkülözhetnek.

Igaz ugyan, hogy Ober-Ammergau passiójátékaiban az Üdvözitő életét szinpadra vitték, de itt az előadás minden tekintetben oly impozáns módon folyik le, hogy alig fog akadni még egy olyan szinház amely azt ugy előadhassa. Másodszor pedig, itt az Üdvözitő csak mint — Szenvedő — és nem mint — világszabaditó Üdvösség jő elő, amilyennek őt az oratórium és a Passió-zene tünteti fel — a ki értünk meghalt, örökéletet adott és üdvösséget.

Ó-testamentomi drámai anyagokban a nép megjelenése hatalmas tényező az egész drámai kifejleményre nézve és ezt a tömeget a maga vad, hatalmas nagyságában szinpadra vinni — bármily nagy mértékben is van az utánzat kifejtve — sohasem sikerülhet; mig az oratóriumban, hol a nép nem test — és lényegileg jelen meg — hanem csak gondolat és érzelem módjában — kicsiny, jól betanult énekkar is méltóképen representálhatja

Igy aztán érthető, hogy oratóriumokban a zene sokkal jelentőség-teljesebb és nagyobb szerepet játszik mint az operában, hol a külsőségeknek is nem éppen jelentéktelen részök van, miután a cselekmény szemlélhetőleg is végbemegy szemeink előtt: mig az oratórium kizárólag csak poézis és zene által hat, az egész dráma lefolyását benső lélektani átmenetekben adja elénk, minden csak hangulat, mely mélységet és szélességet kiván, a legnagyobb drámai erőtől, a legfinomabb lehelletszerüségig.

Haydn egyik gyönyörü oratóriumát — K r i s z t u s h é t s z a v a a k e r e s z t f á n — adja elő holnapután, feketevasárnapon Beleznay Antal székesegyházi karnagy vezetése alatt a mükedvelő vegyes énekkar és a helybeli katona zenekar, a — Kath. kör — által rendezendő matinén.

E mű előadása városunk zenei életében eseményszámba megy, miután városunkban oratórium még sohasem adatott elő. Hazánkban csakis Budapesten és még három nagyobb városban adtak elő ilyen nagyszabásu dolgokat.

Beleznay Antal székesegyházunk karmestere hetek óta fáradhatatlan buzgalommal tanitja az ének és zenekart, hogy a remekmü minden egyes része kellően adja vissza a nagy mester zseniális, gyönyörü eszméit.

Az eredeti német szöveget Dr. Szemethy Géza tette át magyarba s a forditás erőben és szingazdagságban sokhelyt fölülmulja az eredetit.

Mindjárt bevezető zenekari részét a műnek, átlengi a mester zsenialitása: elkészit bennünket, hangulatot kelt, ugy hogy sajátságos szomoruság fogja el a lelket és oda képzeljük magunkat a megrázó dráma szinhelyére — az Olajfák-hegyére.

Aranyi és Róth
Nagyvárad, Zöldfa-utcza 36.

A tavaszi idény beáltával ajánlják a legjobb minőségü ***fekete, barna és zöld czipőket*** *a legolcsóbb árban. — Valódi* ***„Ita“*** *és* ***„Pichler“****-féle* ***kalapokat.*** *—* ***Nyakkendő különlegességek, kész fehérnemüek*** *a legszebb kivitelben.*

tak, mint Biharmegye, kiszolgáltattuk az ottani tekintélyes magyarságot a horvát beolvasztó törekvéseknek, elnézzük véreink elszlávositását, magyarságuk miatti üldözését és mindezzel mit értünk el?

Semmit!

A magyar név gyülöltebb ma Horvátországban, mint valaha. Eszékről kiüldözik a magyar szintársulatot. Zágrábban legázolják a magyar lobogót. Halálra keresnek egy mérnököt, mert azt hiszik róla, hogy magyar. Iskoláikban tanitják a német nyelvet, a magyart nem. A választásoknál a magyar név a mumus, melylyel az ellenzék a kormányon lévő mérsékelteket lehetetlenné akarja tenni és mi ezt türjük — miért? A testvériesség szent nevében!

Soha állam, soha nemzet meggondolatlanabbul le nem mondott jogokról és területekről, mint Magyarország az 1867. és 1868-as kiegyezési mániában.

Ha még ehhez hozzá vesszük, hogy nemcsak jogokról, hanem pénzről is lemondtunk, mikor Horvátország jövedelmének 44%-át hagytuk meg azokra a czélokra, a melyekre mi csak 20—25%-ot költhetünk, hogy igy tulajdonképp még mi fizetünk a horvátoknak, a miért kegyesek voltak az odakinált fehér lapot elfogadni, — akkor előttünk áll Horvátországhoz való viszonyunk a maga teljes gyönyörüségében.

Jó lesz erről a mai napon kissé elmélkedni.

És vajjon igy kell ennek maradni örökre?

Budapesten a radikálisok fölvették márczius 15-iki 12 pontjukba »az elcsatolt vármegyék visszakapcsolását.«

A 12 pontnak kissé tulhajtott voltán általánosan megbotránkoztak s aztán napirendre tértek fölötte. Pedig ha más nem, ez a pont figyelmet érdemel, mint a magyar nemzet egyik jogos, bár még általánosan nem hangoztatott követelése.

Hiába! Ma még benne vagyunk abban a hangulatban, melyet Tisza Kálmán csinált éppen itt Nagyváradon, mely a lemondásban nemzeti erényt lát, a nemzeti irányu riadóknak pedig ma még nincs hatása. Várjunk tehát — jobb időkre. *R—r.*

Thun csillaga.

Az uj osztrák miniszterelnöknek hamar feltünt a csillaga. Amire *Badeni* és *Gautsch* idejében gondolni sem mertek, az ő vezetése alatt már a második nap megtörtént: a hirhedt bécsi Reichsrath botrány nélküli ülést tartott. *Schönerer* szabadságra megy, *Wolf* barátságosan beszélget az általa legazemberezett *Fuchs* elnökkel, *Lechen* pedig nem köszörüli a torkát.

Hogy mivel érte el *Thun* gróf ezt a meseszerü dolgot? — egyelőre titok előttünk. Attól félünk, hogy Magyarország nem nagyon fog örülni ennek a hirtelen változásnak, de annál keservesebben fog — fizetni felemelt kvótát.

Erre mutat legalább az a körülmény, hogy a bécsi lapok egyhangulag örülnek ennek a nem remélt sikernek.

Ime egy kis szemelvény:

Majdnem valamennyi lap kiemeli a tegnapi képviselőházi ülés nyugodt lefolyását.

A »*Neue Freie Presse*« igy ir: Ha a képviselőház megmarad tegnapi hangja mellett, akkor a Thun miniszterelnök jelezte feladatok elseje és legfontosabbja t. i. a rendezett parlamenti viszonyok és a törvényhozás szabályszerü menetének helyreállitása máris csaknem megoldást nyert.

A »*Frendenblatt*« azt mondja, hogy az ülés nyugodt és a parlament méltóságához illő lefolyásának igazi megelégedést kellett keltenie.

A »*Neues Wiener Tagblatt*« szerint a tegnapi ülés izgatott jelenetek és viharos mozgás nélkül való, rendes vitát produkált, tehát olyan békés parlamenti képet nyujtott, a milyen már régen nem volt látható.

A „*Wiener Tagblatt*“ azt irja: Jó kezdet ez és bizonyára általános az az óhaj, hogy a folytatás a kezdetnek megfeleljen.

»*Extrablatt*«: A Schönerer pártiak legalább egyelőre abban hagyták az elnök inzultálását, miután tudatára jutottak, hogy a többi ellenzéki pártoknak még csak egy kis töredéke sem szándékozik őket abban támogatni.

»*Deutsche Ztg*«: Az ülés megmutatta, hogy lármás jelenetek és méltatlan gyalázkodások nélkül is lehet obstruálni.

»*Deutscher Volksblatt*«: Az embernek tegnap az volt a benyomása, mintha az ellenzéki pártok sükségét éreznék annak, hogy a reichsrathot megint képessé tegyék a müködésre.

A »*Vaterland*« kedvező jelnek mondja a delegációkba és a quóta bizottságokba való választásoknak esti ülésre történt kitüzését. Valamint a német-cseh delegáczionális kompromisszumot.

A »*Neues Wiener Journal*, a *Reichswehr*« és a »*Volks Ztg.*« is megelégedéssel konstatálják a tegnapi ülés *nyugodt* lefolyását.

A reformátusok egyetemes konventje ma délelőtt kezdődött Tisza Kálmán és Kun Bertalan püspök együttes elnöklése mellett.

A konventet Kun Bertalan püspök imával nyitotta meg s aztán Tisza Kálmán üdvözölte a megjelenteket.

Tisza Lajos gondnok elhalálozásáról kegyeletes szavakban emlékezett meg az elnöklő püspök, reá mutatva azokra a kiváló érdemekre, a melyeket a megboldogult a közélet s igy a református egyházi élet terén is szerzett. Inditványozza, hogy Tisza Lajos emlékezetét a konvent jegyzőkönyvileg örökitse meg. (Általános helyeslés.)

Megtörtént ezután a konventi tagok bejelentése és igazolása s az ujabb három évre való megalakulás; szervezték a bizottságokat s jegyzőkké megválasztották: Radácsi Györgyöt, Molnár Bélát és György Endrét.

Bemutatásra került s tudomásul vették Tóth Sámuel volt konventi jegyző bucsulevelét, valamint a vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratát a 60.000 frt államsegély kiutalványozása felől.

A közalapi végrehajtó bizottság jelentését levették a napirendről s aztán tárgyalták a gyámintézeti bizottság jelentését.

A konvent holnap — pénteken — délelőtt folytatja a tanácskozásokat.

Az énekkar a hatodik számmal kezdi: Es ist vollbracht! Beteljesedett!

Az első mondatot a forditó latinnal helyettesité: — Consummatum est! — Ez ugy zenei, mint styl tekintetében csak előnyére válik a műnek és nem idegenszerü miután nagy horderejü, világraszóló mondása az Üdvözitőnek nemcsak a katholikus, de az egész müvelt világban szálló igévé vált.

Az előadó pontok közül ez a legszebb.

A két remekszép fölséges soprán-sóló — énekli Tucsek Ferenczné urhölgy — amely után a kar halkan, mormolva mondja:

— — — jaj tinektek bünös lelkek
mért tetéztek egyre bünt a bünre?!

kimondhatlan gyönyörteljes meghatottságot kelt a lélekben.

A pontok közt előforduló elő-, köz- és utójátékok néhol játszi könnyedséggel vannak irva — s ez a styl jellemző általában is a Haydn egyházi zeneműveiben — a mi az oratóriumnak sem válik hátrányára, mert annál jobban kidomborodnak a fönséges erős drámai részek.

Gyönyörü a hetedik pont eleje is: Pater in manus tuas commendo spiritum meum!

E mesteri Largóban, (az eleje quartett-sóló) alt—tenor, soprán—tenor duettek és bassus sólók váltják föl és teszik változatossá a müvészi alkotásu összkar-részeket.

E pont utolsó része, a végkifejlemény, erő és fönség tekintetében koronája e remek, classikus zenei drámának. Ezen befejező rész — A földrengés (das Erdbeben) elejének $^4/_4$-es üteme és largó tempójától eltérőleg $^3/_4$-es ütemet és — prestó e con tutta la forza — tempót vesz.

A benne kifejtett hatalmas, megrázó erő és fönség hatása alatt, szinte megremeg egész lényünk:

Kiszenvedett! Kiszenvedett!!
E jajszó zúg hegy völgy felett.
Rendülj meg Golgotha! . . . .
Te láttad őt kimulni.
Tünj el te nap!
Felhőbe rejtsd el arczodat!
Nyilj meg te föld,
Temesd a gyilkos népet el! . . . .

Az egészet forte — végén hatalmas fortissimová erősitve adja az összes zene és énekkar.

Erő és gyorsaság hatalmas, szinte megdöbbentő hatással van a hallgatóra oly pompás szinekkel van festve: kitörő vihar, sziklák repedése, sötétlő égbolt, földindulás és minden elemek harcza.

— — — Egyszeri hallás után teljesen megérteni és élvezni e classicus mü nemes, finom, másrészről hatalmas alkotásu drámai szépségeit — kiváltképen a kevésbé zeneértőknek — alig lehet, csakis ugy, ha alkalom volna e remekbecsü nagyszabásu dolgot többször hallani — — — — — — — —

Hayn, Mozart, Beethoven dicső klassikus kora után, megteremtéd a jövő zenéjét, Lohengrin, Mesterdalnokok és Tannhäuser lánglelkü szerzője; s most, midőn Haydn kifejezésteljes, hatalmas, szenvedélyektől viharzó leiró, hangfestő oratoriumának gyönyörü részleteit a próbákon élvezem, azon gondolkozom: nem jut-e eszetekbe a Columbus-tojás meséje bayruthi rajongók?! . . .

Irma,

ORSZAGGYÜLES

A képviselőház ülése.

Budapest, márczius 24.

Az irományok előterjesztése után az 1898. évi költségvetésről szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása következett.

Az előadó reflexiói.

Első szónok, *Hegedüs* Sándor az előadói székről beszél. A vitának ezideig — ugymond — több specialitása volt. Sághy képviselő egy órán keresztül humorizált. A néppárt a reactiót óhajtja.

Örömmel konstatálja, hogy igen érdekes és a tárgyat kimeritő eszmék hangzottak el a vita folyamán.

Azonban annyit kénytelen megjegyezni, hogy sokakat tulságba vitt szenvedélye. Reflektál Horánszky beszédjére. Adóztatási viszonyainkról beszélve Horánszky azt támadta meg, hogy ne dicsekedjünk az adóemelésekkel, mert az az adóprés eredménye, 1885-től 1896-ig 12 millióval emelkedett. Fogyasztási adónk szintén emelkedett. A pósta jövedelme is emelkedett 8 millióval, de azt senki sem mondhatja, hogy a közönséget póstára hajtják. Ezen emelkedés tehát csak tiszta fejlődés, s csak azok szemében argumentum arra, hogy adóprésnek lehessen nevezni, s akik azt tagadják, hogy fejlődés egyáltalában lehet-e. Az ingó tőke részint iparvállalatoknál van befektetve, részint tőzsdén játszik, részint magánpénztárakban van. De ezek megadóztatása nálunk olyan, hogy

sehol sem találhatunk kedvezőbb viszonyokat Európa államaiban, de sőt kedvezőtlenebbeket. Azt mondja az ellenzék, meg kell adóztatni a tőzsdét. Igaza van: fogadjuk el. De nézzük meg hát, mekkora jövedelmet hajthat az uj adó? Ha a külföldi tőzsdék adóit vizsgáljuk, be fogjuk látni, hogy tulnagy illnzióknak magunkat odaadni nem szabad. Van még tőke a magánosok pénztárában is. Ez olyan adóprés, melyből milliókat lehet szerezni.

De hát ez mind összevéve korántsem ad olyan összeget, amely jutna arra, hogy belőle a földadót jelentékeny mértékben alászállitsa. Kár a nagy közönséggel elhitetni, hogy az állitólagos adóprivilegiumokkal beczézgetett nagy tőke oka a bajoknak. Mert hogy Apponyi gr. és Horánszky, akik nem fantáziával, hanem irónnal dolgoznak, meg van róla győződve, maguk nem hiszik.

Igen érdekes thémája volt a vitának a vagyonosodás kérdése.

Kossuth Ferencz azt mondta, hogy állami budgetünk 300%-al emelkedett 1868 óta, s kérdi, hogy a népvagyonosodás ily mértékben emelkedett-e? Ennek bebizonyitására nem vállalkozik, de annyit konstatál, hogy a mai budgetnek nagy jövedelmét képezik a részvénytársaságok, államvasutak.

Rátkay László: Hát a szocziálisták.

Hegedüs Sándor: Tehát a nép vagyonosodásának nem kellett 300%-al emelkedni.

Rátkay László: Tehát boldog a magyar. (Derültség.)

Hegedüs: A konverzióval is foglalkozik. Nem áll az, hogy az összes terhek áthárittatnak utódaikra. Hiszen a törlesztéses kölcsönök által mi nem átháritjuk a terhet utódainkra, hanem egyenlően viseljük.

A vagyonosodási viszonynyal is sokat foglalkoznak. Bizonyitja, hogy az állam terhei a vagyonosodással arányban állanak.

Tehát a nép vagyonosodásának — jelenti ki Hegedüs — e terhek fedezésére nem kellett 300%-al emelkedni.

Hosszasan fejtegeti, hogy a kis és középbirtokosok terheinek állami konverziója kivihetetlen.

Sima azzal vádolja a kormányt, hogy semmi liberális intézkedéseket nem tett. De hiszen a kereskedelmi kodex, a bünvádi eljárás, a sommás eljárás minden intézkedése liberális a nép érdekében van. A közigazgatási bizottság is, a közigazgatásl birróság — folytatta Hegedüs — az ellenzék tiltakozása közt.

Reflektál gr. Zichy János beszédjére is. Ő ugyanis azt állitotta, hogy a liberálizmus az okozója a szocziálizmusnak, atheizmusnak s minden bajnak. Czáfolja ezen állitásokat. A liberálizmus nem igyekszik semmi olyanok meghonositására, a melyek az országok jólétére ártalmasok. Azon állitások, a melyek a néppártról elhangzottak, nem a nép üdvére, hanem butitására valók. Ha azt mondják, hogy a liberálizmus a szocziálizmus terjesztője, nézzenek Belgiumra, a hol a klerikálisoknak minden ki van szolgáltatva, a mit kivánnak, s mit értek el. Ha a néppárt ilyet állit, ez csak tudatlanságot vagy naivitást árul el. Most pedig áttér arra, a mit a kereszténységhez való visszatérésről beszéltek. Kérdi, hogy mit tettek Magyarországon a klerikálisok ártalmára. Hozzányultak-e az iskolákhoz, a papság jogaihoz, a papok kiképeztetésére szolgáló intézetekhez? Nem!

A néppárt nem tesz egyebet, mint izgat. Eddig még nem tették ezt nyiltan, de most már minden tekintet nélkül teszik ezt. Mócsy panaszkodik, hogy mennyi zsidó tanuló van. Ilyen panaszokra nem is lehet reflektálni, egy felekezetet kizárni a tudományosság csarnokaiból, olyan kivánság, a mely nem jogosult, s a mely nem szép. (Helyeslés a jobboldalon).

Azt mondja Asbóth: törvény szerint az egyházi házasság rosszabb az ágyasságnál. Ezt eddig a papok állitották csak, most már szalonképességet nyert diplomata módjára vezetik be, s monoklit használ. (Derültség). Czáfolja azután Asbóthnak ezt az állitását.

A bajokat nem visszamenéssel lehet orvosolni, mint a néppárt akarja, hanem előhaladással és szorgalommal. (Elénk taps, üdvözlések a jobboldalról).

Zichy János gr. szavának félremagyarázása czimén kér szót. A miniszterelnök tegnap egy mondatot olvasott fel egy ezelőtt másfél évvel tartott felolvasásából És ezt czáfolgatta. Azonban ő azt nem tartja helyes czáfolgatási módnak, ha a miniszterelnök ur egy mondatot vesz ki és ugy czáfol, hanem tessék az egészet felolvasni és ugy czáfolni. Erre idézi azon felolvasásnak ide vonatkozó részét.

Horánszky válasza.

Horánszky Nándor: Külön akarja választani azokat a momentumokat, melyek nem tartoznak a vitába, s külön akar szólani magáról a vita anyagát képező tárgyról.

Hegedüs Sándor tréfásan igyekezett az ellenzék állitásait megczáfolni, s igy tett Kossuth Ferencz állitásaival is.

Kossuth Ferencz: De nem sikerült.

Horánszky: Kigunyolta Kossuth Ferenczneknek azon adatait, a melyek pedig igazak voltak. 2540 millió az államadósság, s ebből minden embernek 146 frt jut. Lehet ezekről tréfásan beszélni, de azok azért igazak maradnak.

A mi az obstrukczió vádját illeti, az nem egyéb, mint mistifikáczió az ország előtt, mert nagyon jól tudjuk, hogy az akkori dolgokba belevegyültek az intrikák és ezek szülték az ismert eredményeket. (Ugy van! a balon).

Polemizál ezután a miniszterelnökkel, s kijelenti, hogy mintegy kormányzati mottóul felállitani a csendőrségi kormányzást, s a választási eljárást, ezek törökországi állapotok, ha ezen kormányzási módról egy idegen individiuma elolvassa a miniszterelnök beszédjét, az bámulni fog a magyarországi állapotokon, s ő maga részéről ezt a kormányzati szellemet szőröstül-bőröstül átengedi a kormánynak.

Polemizál ezután Hegedüs Sándorral, a ki szerinte sok kellemetlen adatot elhallgatott statisztikájában, pedig nekünk az igazságot kell konstatálnunk ugy befelé, mint kifelé. Senkit lefőzni, megröviditeni nem akar, de nem is megyünk tul azon a határon, a meddig mehetünk.

Szemben a temérdek bajjal, tehetetlenül áll az ország, s ha ő sötétnek látja a helyzetet, ennek oka a mai politikában rejlik.

Hosszasan, terjedelmesen bizonyitja a földbirtokok megterheltetését.

Szól azután arról a kelepczéről, melyet állitólag ő vetett a miniszternek.

Hát ez nem áll, a tény az, hogy a miniszter nem tudott megküzdeni sem a tényekkel, sem az érvekkel. A miniszternek elő kellett volna adni az ő pénzügyi programmját, ki kellett volna mutatnia, hogy miből fogja fedezni a különböző szükségleteket. Ezt azonban nem tette.

Horánszky után Lukács miniszter polemizált hosszasabban és kijelentette, hogyha talán sikerül a kormányt megbuktatni, ugy akkor a nyomor, hiszékenység, izgatás és a zsarnokság politikája következik.

Gárdost felmentették!

— Saját tudósitónktól. —

Budapest, márczius 24.

A hitvesgyilkossággal vádolt mernök, ifj. Gárdos Lajos bünpörében ma délelőtt hirdették ki a kir. tábla itéletét. Mig tegnap alig nehány szál ember volt jelen a pörnek másodbirósági felülvizsgálásánál, ma ember ember hátán szorongott a tanácskozó terem előtt, várva a bebocsátást. Valamivel tiz óra után csengetett az itélőtanács elnöke, jelezve vele, hogy az itélet kész és kihirdetik. A kiváncsi publikum bevonult a terembe és Sárkány József táblai alelnök, az itélőbiróság elnöke, mély csendben szólalt meg és kihirdette a következő itéletet:

Ő felsége a király nevében!

A budapesti kir. tábla gyilkosság és hamis tanuzásra rábirással vádolt, 1897. április 27-től fogva levő ifj. Gárdos Lajos bünpörében az elsőbiróság itéletét részben megváltoztatja s Gárdorst a gyilkosságbüntettének (278. §.) vádja alól felmenti; az elsőbiróságnak a hamis tanuzásra rábirás tekintetében hozott felmentő itéletét pedig helybenhagyja. E mellett azonban a kir. tábla Gárdosnak a vizsgálati fogságát továbbra is fentartja.

E szerint a tábla Gárdost, kit a törvényszék a gyilkosságban bünösnek talált és életfogytig való fegyházra itélt volt teljesen felmentette. Kimondta azonban egyuttal, hogy mig a kuria is meghozza itéletét, a vádlott addig fogságban marad. A rendelkező rész után Sárkány elnök, majd Dessewffy Marczel előadó biró felolvasták a terjedelmes, több ivre terjedő megokolást, ami közel ötnegyed órát vett igénybe. Az okokat kivonatosan a következőkben adjuk:

A vádlott neje, Fedorcsák Emma 1898. márczius 29-én egy leánygyermeknek adott életet, a 30—31-ike közt való éjelen pedig, hat—nyolcz órai rosszullét után váratlanul meghalt. A beteg ágyához hivott orvosok komolyabb bajt nem észleltek volt, mikor pedig a halál beállott, azt találták, hogy annak oka: embólia. Az elhalt nő anyja a vejét, Gárdos Lajost azzal gyanusitotta, hogy megmérgezte a feleségét s ily értelemben feljelentést is tett a rendőrségnél. A holttestet kiásták sirjából s a bonczoló orvosok nem tudták megállapitani a halál okát, de azt kizártnak nyilvánitották, hogy Gárdosné embóliától mult ki. Mérgezésre, még pedig növénymérgezésre utaltak.

Elrendeltetvén a holttest részeinek vegyvizsgálata Felletár orsz. vegyész nagy tudományos fejtegetésben mutatta ki, hogy a testben morfium jelei mutatkoznak, de csak kis mértékben találhatók azok fel. A törvényszéki orvosok, majd később az igazságügyi orvosi tanács is oda kontludáltak, hogy Gárdosné morfium-mérgezéstől halt meg. Ezek után a bíróságnak el kellvén dönteni első sorban ezt a kérdést, tekintettel a tanuk vallomására egyrészt, másrészt pedig arra, hogy a morfiummérget az igazságszolgáltatásban többször összetévesztették a hullaméreggel s ez esetben különben is csak csekély mennyiségü murfiumra akadtak: a bíróság a mérgezést teljes biztossággal megállapithatónak nem találta.

A vegyész véleményének bő ismertetése után a tábla azt jelenti ki, hogy még ha a mérgezés fenforogna is szemben Gárdos tagadásával, nem talált közvetlen bizonyitékot arra, hogy azt ő követte volna el.

A tanuk szerint Gárdosné folyvást panaszkodott, hogy férje rosszul bánik vele s hogy Boros Krisztinába szerelmes. Bizonyitva van ezzel szemben, hogy ugy az asszony mint férje heves természetüek voltak, köztük gyakori volt az összeszólalkozás amiatt, hogy az asszony féltette az urát. Ezért ő is volt mindig a perpatvar előidézője. Férjét hütlennek gondolta, erről valótlan képzeleteket alkotott magának, a legtöbbször nagyitva a dolgot. Pedig nincs bizonyitva, hogy Gárdos valami heves szerelmet érzett volna Boros Krisztina iránt, s ha állitólag meg is kérte ennek a kezét, ez már feleségének halála után történt.

A vád nagy sulyt fektetett a bünpörben a szerelemre és gyülöletre. Ám a kir. tábla ezek közül egyiket sem találta oly nagyfokunak, hogy ily sulyos vád induló pontjául szolgálhatna. Hiszen Gárdos — amint tanuk vallották — estenkint például soha el nem ment hazulról a neje nélkül, ugyszintén minden egyébben hozzá figyelmes és gyöngéd volt. Viselete egyáltalán nem mutatta, hogy várta vagy kivánta volna neje halálát. Ami a mérgeket illeti, igaz hogy ezeket megvásárolta Gárdos, de az, hogy ezt tanuk tudtával tette, kizártnak mutatja azt, hogy feleségének a meg-

mérgezése végett szerezte volna be azokat. Ha Gárdosné halálát mérgezés okozta, nem tarthatja a bíróság kizártnak, hogy neki az ártalmas szert Ritter Róza adta be, kinek szintén volt egy kis kézi gyógytára, vagy ép az nincs kizárva, hogy az elhalt önmaga vette be az ölő mérget.

— Igaz — mondja végül a megokolás, hogy vannak a vádlott ellen gyanuokok s ezeket nem sikerült a védelemnek eloszlatni, de a gyanus mozzanatok mellett nem merült fel olyan közvetlen bizonyiték, hogy a bünösséget kétségtelen bizonysággal megállapitani lehetett volna.

Ezért Gárdost fölmenteni kellett a vád és következményei alól.

Előfizetési felhivás!

Az uj negyedév küszöbén bizalommal lépünk olvasóink elé s kérjük, támogassák tovább is munkánkat, törekvésünket.

Programmra, hangzatos igéretekre nincs szükség. Lapunk iránya ismeretes mindenki előtt. Isten, király, haza a mi jelszavunk. A hazafias és keresztény elvek védelme a czélunk. Pártoktól, klikkektől függetlenek vagyunk.

A szoczializmus rohamos terjedése arra int bennünket, hogy a társadalmi bajok tanulmányozására nagy gondot forditsunk. Eddig is éber figyelemmel kisértük nemcsak ezt a mozgalmat, hanem az ipar és közgazdasági életnek minden nyilvánulását, lesz gondunk reá a jövőben is. A főváros és a vidék első rendü irói tollából származnak széles körben feltünést keltett czikkeink.

Lapunk élénkitésére mindent elkövetünk. Távirati rovatunk, országgyülési tudósitásunk bármely vidéki lappal kiállja a versenyt.

Tárczáink előkelő szinvonalon állanak, érdekesen, elevenen vannak irva, de a jó izlést sohasem sértik. Közkedveltségü tárczairónk gárdája napról-napra növekedik.

Előfizetőinknek mindjobban gyarapodó tábora, lapunk befolyásának növekedése, jele annak, hogy a közönség felkarolja és támogatja azt az irányt, melyet nem magánérdek, hanem a közérdek vezet.

A »Tiszántúl« az országnak egyik legolcsóbb napilapja. Előfizetési áraink a következők:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyed évre . . . 2 frt — kr.

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyed évre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállitva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyed évre . . . 3 frt — kr.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Márczius 27. A Szigligeti-társaság közgyülése, d. e. 11 órakor.
Márczius 27. A polgári kör közgyülése d. u. 3 órakor.
Márczius 27. Haydn oratóriumának előadása a főgimnásium nagytermében. d. e. 11 órakor.
Márczius 27. A 48-as Népkör közgyülése d. e. 11 órakor.
Márczius 27. Az ipartestületi betegsegélyző pénztár közgyülése.
Márczius 28. A közegészségügyi bizottság ülése a városházán fél 4 órakor.
Április 3. A »Biharmegyei Népnevelési Egyesület évi közgyülése d. e 11 órakor a megyeházán.
Április 11. Az 50 éves forduló ünnepe s rendkivüli városi közgyülés.

---

* **Gyümölcsoltó boldogasszony.** Magasztos ünnepet ül ma a kath. világ, melynek a poétikus gyümölcsoltó Boldogasszony nevét adta. A föld ébredezik téli dermedtségéből, a fák rügyeznek, a vetés zöldel a mezőn, az égbolt derüssé lesz s a mezei munkákat megkezdik. — Az egyház is az ébredésnek, a megváltásnak kezdetét üli, melyet az angyali üdvözlet emlékezetének szentel. Abban a pillanatban állitja ma elénk a názáreti Szüzet, midőn ez az angyal szavaiból értesült magasztos hivatásáról az istenanyaságra. Az ünnep alkalmából az összes r. kath. templomokban szent misék és szent beszédek lesznek a szokott időben. A Szent László-templomban ma délután 3 órakor meg lesz tartva a nagybőjti szent beszéd.

* **Az egészségügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága hétfőn, márczius hó 28-án délután fél 4 órakor ülést tart a városházán.

* **Natália főherczegnő meghalt.** A mitől már napok óta félt a magyar nemzet, bekövetkezett. A sokat sujtott királyi háznak ismét gyásza van; a pozsonyi főherczegi palotán fekete lobogó leng. A magyar érzelmü *Frigyes* főherczeg 14 éves leánykáját: *Natália* főherczegnőt elragadta övéi szerető karjai közül a kérlelhetetlen sors. A nemrég még viruló ifju leány fájdalomtól megkinzott szive megszünt dobogni, halvány homlokára nyomta hideg csókját a halál. — A főherczegi család néma, kinzó fájdalommal állja körül a ravatalt, melyen a nemes sarj mozdulatlanul pihen. A fájdalomban osztozik a magyar nemzet s részvétét nyujtja. Ez az őszinte részvét nyujtson enyhülést a megsebzett szülei sziveknek, a Mindenható pedig adjon csendes pihenést az oly korán elhunyt főherczegnőnek.

* **A Kommendáns-rét egyrészének eladása.** A nagyváradi lat. szert. káptalannak a város déli részén, közvetlen a város mellett fekvő u. n Kommendáns-rétjének nem vehette kellőleg hasznát, mivel a Gilányi-soron csupán egy keskeny árok választotta el az országuttól. A vidékről közlekedő közönségnek ugyszólván szabad ki-bemenetele volt a pusztára, s az ellenőrzés lehetetlensége folytán sok kárt okoztak az uradalomnak. Ennek a kellemetlenségnek elkerülése czéljából a káptalan elhatározta, hogy a Gilányisoron az országut mellett egész Csillagvárosig, a Kommendánsrét szélét eladja házhelyeknek. Nagyvárad városa ahelyett, hogy a területet megvásárolni igyekezett volna, különféle ürügyek alatt akadályokat igyekezett az eladás elé gördíteni. A káptalan azonban ragaszkodván kétségtelen jogához, a miniszter is jóváhagyta a terület eladását. A káptalan azonban tisztán a város iránti tekintetből megtette, hogy a házhelyek között uttesteket hasitott ki. A házhelyeket már el is adták és pedig, mint értesülünk, elég jó áron, négyszögölet 4—4 frt 50 krért. Most már az állatvásárnak a Kommendáns-rétre leendő áthelyezése körülbelől lehetetlen, mert nem sokára házsor köti össze Váralját Csillagvárossal.

* A **honvédhuszár laktanya épitése.** Sok huza-vona után a napokban leérkezett a Nagyváradon épitendő honvéd huszár laktanya terveinek jóváhagyása. Sztarill Ferencz épitő vállalkozó nagy erővel hozzá fogott a laktanya épitéséhez, hogy a sok késedelem daczára ez évi októberre elkészithesse a nagy épület- tömböt. A terület feltöltése már készen van s most az alapoknak a földáson dolgoznak. A feltöltés miatt ez sokkal figyelmesebb munkát igényel, mert a frissen feltöltött laza földet igen erősen ki kell duczolni, nehogy valami szerencsétlenséget okozzon a földomlás.

* **A huszár-laktanya fenntartása.** A mióta a Ferencz József lovassági laktanyát felépitette Nagyvárad városa, igen tetemes összeget nyelt el az évi bérösszegből az épület javitása és fenntartása. A vitéz hadfiak a 15. huszárezrednél nem a legkiméletesebben bántak az épülettel és a felszerelésekkel. Bécsbe távozásuk előtt alig egy félévvel renováltatta a város a laktanyát s mégis mikor kivonult a Pálffy-ezred 1897. nyarán, 400 frtnyi ujabb javitást kellett eszközölni, Az akkor felvett jegyzőkönyvben, a méltányosság legvégsőjéig elmenve, ez összegből 394 frt 54 krt a katonai kincstár által megfizetendőnek jeleztek, mert kézzelfoghatólag bebizonyitható, hogy ennyi kárt ugyszólván készekarva csinált a huszár-legénység. Ilyen pl. az is, hogy a felszerelés fényesitéséhez leszedték a vakolatot a falról. Tegnap egy vegyes bizottság volt kint a laktanyában, a melyben a város részéről Dús László mint polgári elnök, Komlóssy József tanácsnok, Busch Dávid főmérnök, dr. Baróthy Ákos tb. főorvos, az áll. ép. hivatal részéről May Sándor mérnök. A bizottság konstatálta, hogy a jegyzőkönyvben felvett 394 frt 54 kr kár olyan, a mely tényleg a huszárok gondatlanságából állott elő. Itt-ott látszik némi kontár munka, a város által készitetten kivül, a mit valószinüleg a mostani huszárok toldoztak-foldoztak.

* **Uj ügyvèd.** Ifj. Wavrek Kálmán dr. Wavrek Kálmán a tvszéki vizsgálóbiró szép reményekre feljogositó fia, ki eddig mint Hlatky Endre irodavezetője müködött, f. hó 23-án kitünő sikerrel tette le az ügyvédi vizsgát.

* **Halálozás.** Részvéttel vettük a következő gyászjelentést:

A fájdalomtól megtört szivvel tudatjuk családunk szeretett fejének *Fekete József* községi jegyzőnek folyó hó 23-án este 10 órakor, hosszas szenvedés után, életének 68-ik évében bekövetkezett gyászos elhunytát. A drága halott hült tetemei folyó hó 26-án, délelőtt 9 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartásai szerint Szentjánoson az örök nyugalomnak átadatni. Szentjánoson, 1898. márcz. 24. Áldás emlékére! Gyermekei: Fekete Mária, Fekete Piroska, Fekete József, Fekete Ilona, Fekete Julia, Fekete Róza, Fekete Irén. Vejei: Kathó Ferencz, Dobó Imre, Bodnár László. Unokái: Kathó Ida, Kathó Mariska, Kathó Ilona, Dobó Ilona, Dobó Irén, Bodnár Irén, Bodnár Laczika, Bodnár Boldizsár.

* **A szökevény gyilkos.** Tegnap részletesen megemlékeztünk arról a vakmerő betörésről, melyet a kassai börtönből megszökött gyilkos Balogán Toma követett el Nagy-Teleki-utczán, Stern Soma boltjában s a melynél azonban Faludi Soma rendőrőrmester elfogta. A gonosztevő igen egykedvüen viselte magát a vizsgálat alatt a rendőrség czellájában. Gerő Armin rendőr alkapitány tegnap délelőtt a vizsgálatot befejezte s a megrögzött gyilkost meglánczolva, erős fedezet mellett átkisértette a kir. ügyészséghez. Az átkisérés délelőtti 10 órakor történt és természetesen sok bámulója akadt a marczona képü, trabális, termetü férfiunak, a kin az ing és kabát csupa vérfolt volt még a tegnap előtt kapott fejsebből kifolyt vértől. A jómadarat ezután a tegnapi éjjeli vonattal erős fedezet mellett az illetékes tömlöczbe, Kassára szállitották, a hol megkezdett, de félben hagyott büntetését hihetőleg most már egyhuzamban majd csak leüli.

* **Fényképezés természetes szinekkel.** Ugy látszik, most végre mégis megoldották a természetes szinekkel való fotografálás problemáját. Erre vall legalább az a kisérletekkel bemutatott előadás, melyet a napokban tar-

tott Moscart tanár a párisi tudományos Akadémia nagy aulájában. A tudós tanár, miután példákkal megmagyarázta a természetes szinü fényképezés módját, bemutatott száz, meglepően finom és élethü fényképet. Legcsodálatosabb volt egy kosárka különböző szinü virágokkal, egy finom szövetü és tarkaszinezetü ruházattal felöltözött hölgy képe, egy virágoskertbeli aniola virágokkal, egy ékszerész kirakata, egy diszes egyenruhája katonatiszti csoport. A selyem és a gyapjuszövetek szinei nem voltak tökéletesen reprodukálhatók, mely körülmény szerfelett érdekelte a hölgyeket, kik legott elhatározták, hogy ezentul csakis olyan szinü ruházatban fogják magukat levétetni, melyek leginkább kiemelik bájaikat. A természetes szinü fotografálást Lumiére Ágost és Lajos fivérek fedezték fel, ugyanazok, kik a cinematografot is felfedezték s kik a fényképészetet általában a tökély magas fokára emelték.

* **Nèvváltoztatás.** Markbreit Jenő nagyváradi lakosnak a belügyminiszter megengedte, hogy vezetéknevét »Molnár-«ra változtassa.

* **Passiò-játék a szinkörben.** Minden tizedik évben ezrével vándorol a közönség Bajorországba, hogy megnézze a világhirü passió játékokat, a Golgotán lefolyt nagy tragédiáját a Megváltónak. Másut alig van alkalom e megrázó tragédia oly közvetlenül megható formában szemlélni. Allesch E. ó-bajor passiótársasága vállalkozott arra a nem kis feladatra, hogy azok is megszemlélhessék, akiknek nincsen módjukban Bajorországba utazni. Nagyváradon ma, pénteken, holnap szombaton és vasárnap este fél 8 órakor, továbbá vasárnap délután is tart a társaság előadást a szinkörben. A mindenképpen érdekes, kiváló társulat remek előadásait ajánljuk olvasóink figyelmébe.

* Az **utolsó tokaji**. Az orosz czárné körülbelül ötvenkét ezer forint áru tokaji bort vásároltatott Magyarországon. A czárné sokat gyöngélkedik s orvosság gyanánt issza a jó tokajit. A vásárlás nagyon nehéz dolog lehetett, mivel tokaji már évek óta alig akad, különösen abból a fajtából, amely szőlőtőkén termett. Ha csakugyan találtak még ennyi tokajit, bizonyosan belevették az utolsó litert is.

* **Rabszállitás.** Az ügyészségi börtönök nyolcz lakója indult utnak az éjjeli vonattal, hogy más otthont keressenek — kellő födözet és biztositék mellett. A diszes utazó társaság a következő tagokból áll: Kiss Kálmán (erre 2 és félévi fegyház vár), Laucsán Juon (4 évi fegyház), Kovács Balázs (2 évi,) Tar Sándor (3 évi), Tabora Demeter (4 évi), Weisz Márton (3 évi), Bolgyika Lázár (2 és fél évi). Az emlitettek mindannyian a szamosujvári fegyintézetbe indittattak utra, a hol azután leüli kiki a maga éveit és féléveit. Természetesen erős fedezet mellett kisérik a diszes társaságot, — a melyben benfoglaltatik Batogán Toma Miklós is, ki Kassára utazik — és egy egész csapat szuronyos börtönőr vette körül a féltett kosztosokat.

* **A márcz. 15-iki ablakverők.** A márcz. 15-iki ablakverések ügyében a rendőrség erélyesen folytatja a vizsgálatot. A kár mintegy 600 forint. Egész sereg suhanczra kisült a vizsgálat során, hogy részt vett márczius 15-ikének meggyalázásában. Ujabban egy Klojt András nevü kőmüvesre vallottak többen, hogy bujtogatta a tömeget s tényleg részt is vett az ablakok beverésében.

* **Ismèt egy jó madár.** A jómadarak kezdenek hozzánk, Nagyváradra szállani, mintha valami eldorádója volna itt a gazembereknek. Tegnapelőtt fogott el a rendőrség egy gyilkost, aki a kassai börtönből szökött meg s mihelyt Nagyváradra jött, egy bolt feltörésével kezdte meg itteni szereplését, de kelepczébe került. — Ugyancsak tegnapelőtt reggel Stern Gáborné szatócsné rémülve vette észre, hogy 3 hizott libája eltünt. A nyomozásból arra jöttek rá, hogy a tolvaj a libákat Kálvária-utczán elakarta árusitani, de nem akadt vevő. A cognac-gyárral szemben levő kis boltban ott hagyta a a tarisznyáját a tolvaj, hogy majd később érte megy. Egész nap egy rendőr volt a boltban elrejtőzve, hogy megcsipje a tolvajt, ha a tarisnyáját keresi. Este csakugyan beállitott rongyos szürben egy atyafi. A rendőr természetesen elcsipte. A vizsgálatnál kitünt, hogy a libatolvaj lelkét már nagyobb bünök is terhelik. Szalay Baber Sándornak hivják, s Szamosujváron már 3 évig ült. Dolog nélkül, lopásból tartja fenn magát.

Tavaszi idényre angol, olasz és honi készitményü kalap ujdonságok (a főtiszt. klérus részére is) keztyü és ngakkendő különlegességek, karlsbadi czipők fekete, barna és zöld szinekben urak nők és gyermekek részére, minden igénynek megfelelőleg teljes választékban megérkeztek Fábry Testvérek divatáruházában, melyek rendkivüli olcsó szabott árakon árusittatnak el.

Legujabb és legfinomabb kalapok megérkeztek Angolországból a tavaszi idényre Roth M. utóda kalap és férfi divat üzletébe, ahol kalsbadi és pesti czipészek által készitett czipők férfi és nő részére kaphatók. Férfi fehérnemüek dus választék és méret szerint is kaphatók. 4—0

Exámen.

Nem tudom, a nyájas olvasók is ugy vannak e vele, de ha én jól be bankettezem és lefekszem utána, vagy azt álmodom, hogy rém állatok üldöznek bősz dühhel s én menekülés közben valami szoros helyre jutok, honnan se ti se tova, mig végre erőteljes ugrást teszek álmomban és oda koppantom a fejem, vagy az a jelenet keseriti meg nyugalomra való perczeimet, hogy exámentet kell tennem, melyen nyájas profeszorok kergetnek ugyan, de ismét jön a szoros, se ti se tova s ébredés után is sokáig csititgatom, altatgatom az én rémült szivemet.

Bajosan tudnék választani a két álom között, ha tőlem függne, mert bár az oroszlán és a profeszor között nagy a különbség, de határunkban egyformán vészt hozók mind a ketten, mert biztos, hogy bekapnak, ez a vége

Valamikor inkább a profeszori álmot választottam volna. Hejh! régi jó idők, akkor még tudtam, hogy a téhely röptüek légző szervének hány nyilása van, tudtam, hogy a gyanta lepény micsoda tüneményeknek lesz szülő oka, ha róka farkkal dörzsölik a fenekét, tudtam nol bontakozik ki a kristály tengely egy 3×8, huszonnégyesből, tudtam hány nyaka csigolyája van a nyakorjánnak, hány szeme a légynek stb. de ma? más előtt röstelleném, de igy magunk között bevallom, hogy a kérdésekre adandó válaszaim, minden alapot nélkülöző koholmányok volnának.

Értem és át érzem tehát a szülők örömét, ha mind ezeket tudó gyermekeiket büszkén szoritják vizsga után, mindezeket nem tudó keblükhöz s ha sietve viszik azután a fotografushoz, hogy őrökitse meg őket, szüleik büszke örömére.

Tegnap is esett egy szép exament. Egyik kormánypárti lap irja.

»Ma az Andrássyak is, a Tiszák is bólintgattak a Bánffy beszéde közben. Szilágyi Dezső is ugy hallgatta mintha egy tanitványában telnék gyönyörüsége, aki kitünőre teszi le az exámen«.

A »kis« Bánffy tehát jól vizsgázott. Szilágyi örömmel konstatálta a nem remélt sikert s az »instruktor urak« tarthatják a markukat.

Volt ugyan egy kis hiba is, Saint-Simon helyett Szent Simont mondott, puskázott is néha, de ezt egy igérettel enyhitette »Majd jövőre az egyes idézeteket is megfogjuk tanulni »(L. P. Hirlap referádája) de általában kielégitő volt. Az a Szent Simon lehet, hogy nem is tévedés, ott él valahol Koppenhágában — Plátóval egy szobában, a Horvát közjogot tanulmányozgatva.

Kár, hogy Rudnay beszüntette a fotografálást, igy nem, nem kap, a »nagy országmegnyugtató« (L. O. Hirlap) képet, de, hogy némileg mi is el ismerjük a Bánffy és kormánya sikerét és nagyságát, adunk nekí egy tükrőt, nézzen bele. Ez nem fotografia ugyan, de hüen mutat a vizsgáló bizottság számára, hogy milyen kalkulust adjon a most tündöklő kormánynak és különösen a levizsgázott elnöknek,

Tegnap a Bánffy nagy sikere napján volt ötven éve, hogy az első magyar felelős miniszteriumot kinevezték. Ekkor is ezek a tárczák voltak szervezve, még pedig *Bánffy* Dezső br. tárczáját *Batthyány* Lajos gróf foglalta el, *Perczel* Dezsőét *Szemere* Bertalan, *Lukács* Lászlóét *Kossuth* Lajos, *Fejérváry* Géza báróét *Mészáros* Lázár, *Darányi* Ignáczét *Klauzál* Gábor, *Wlassics* Gyuláét *Eötvös* József báró, *Dániel* Ernő báróét *Széchenyi* István gróf, *Erdély* Sándorét *Deák* Ferencz, a király személye körül való ministeriumot pedig *Esterházy* Pál herczeg töltötte be.

Ime ez a tükör. Nézzen bele a mostani kormány és azt hiszem ugy fogja magát érezni, mint mi egyszerü adófizetői a honnak, a bankvétás vacsora után. Futna e kemény profeszorok, ez oroszlánok elől, de nem lehet, mert ez nem álom, de való, hogy a fent nevezettek örökébe, a fent nevezettek ülnek, bár semmit sem tudnak s annyira esnek tőlük, mint Saint-Simon Szent-Simontól.

Különben a szép examenthez gratulálok Beksics, Jeszenszky etceteráknak.

Kóby.

A tegnapi hangverseny.

A tegnapi hangverseny is olyan, a melyről csak jót lehet mondani.

Nem hiszszük, hogy lenne vidéki zene-egyesület még egy, a melyiknek ilyen kedvező jelenségek között jósolhatnánk szép jövőt.

Már a multkori hangverseny is arra vallott, hogy a nagyváradi zenekedvelők egyesülete jelentékeny szerepre hivatott és ma, a tegnapi hangverseny igazán fényes sikere után csak még inkább beigazolták ezt a jó véleményt.

Bátran elmondható, hogy — ha vidéken zenei központ alakul valaha — akkor Nagyváradon bizvást megalakul. Csak mindig ily lelkesültséggel és ily ambicióval tényked jen egy olyan egyesület, a mely zenekedvelőnek mondja magát.

Hiszen nem zenekedvelők ennek az egyesületnek a tagjai, hanem tetőtől talpig muzsikus valamennyi. — Nem is az olcsó sikereket vadászszák, mikor sürü időközökben a publikum elé lépnek; de hangversenyeiket bátran megkeresheti mindenki, aki az igazi, klasszikus zenét szereti és szereti az ambiczióz összjátékot

Meglátszott különben a tegnapi hangverseny publikumán is, hogy mindig érdeklődik a müvészi értékü zeneestélyek iránt. Zsufolásig megtöltötte az igazán elit publikum a polgári iskola zenetermét. Kellemetlen az ilyen zsufoltság és van benne valami a kevésbbé keleti gőzfürdőkből; és mégis nem mozdult a jelenlevők

közül senki, de állhatatosan végigvárva a 2 óráig tartott hangverseny minden számát. Tapsoltak sokat, mert bőven volt minek tapsoljanak. Ime a hagyverseny müsora:

1. Major J. Gyula: »Serenata«. Vonós ötös. Vomácska József karnagy vezetése alatt előadja az egyesület zenekara. I. hegedün: Aufricht Vilmos, Fényes Endre, Herncsirek István, Julier Károly, Grósz Zsigmond, Smerovszky József és Tucsek Ferencz; II. hegedün: Balogh Károly, Goldsmidt Jenő, Kohn Miklós és Schönfeld Gyula; mély hegedün: Pásztor Ferencz és Réz Mihály; gordonkán: Bátky Endre és Szmazsenka Ernő; nagybőgőn: Kalmár Illés és Mezey M.

2. * * * Ének. Előadja: Tucsek Ferenczné. Hegedün kiséri: Szunyogh Lórándné, zongorán: Vomácska József.

3. Rafi Joachim: »C-mol Hármas«-ának két utolsó tétele. Előadják: zongorán Winkler Márta, hegedün: Smerovszky József, gordonkán: Szmazsenka Ernő.

4. Volkmann Róbert: »Vonós négyes« I. tétele. Előadják: I. hegedün Smerovszky József, II. hegedün: Herncsirek István, mély hegedün: Pásztor Ferencz, gordonkán: Szmazsenka Ernő.

5. Counod: »Hymnus Szent Ceciliához«, Előadják: hegedün Szunyogh Lórándné, zongorán: Vomácska József, harmoniumon; Bátky Endre,

6. Mozart: »Ötös«. Előadják: clarinetten Vomácska Józzef, I. hegedün: Smerovszky József, II: hegedün: Herncsirek István, mély hegedün: Réz Mihály, gordonkán: Szmazsenka Ernő.

7. »Ruthén«, »Erdélyi« »Eredeti« és Jelenkori »Rákóczy». Káldy után vonós zenekarra és fuvolára alkalmazta: Vomácska József. Előadja az egyesület zenekera. Az I. pontnál felsorolt tagokon kivül fuvolán: Hranyiczky Károly.

Első tekintetre meglátszik ezen a müsoron, hogy nagy dologra vállalkozott ez az ambiciózus egyesület.

És ha azt mondjuk, hogy minden számot igazi sikerrel, közvetlen hatással és nagy tetszés mellett adtak elő, ugy hisszük nem dicsértük tul az est sikerét.

Természetes dolog, hogy a legnehezebb számot adták elő a legnagyobb sikerrel. Ez a 6. szám volt. Mozart »Ötös«-e. Ezt a brilliáns szépségben és finomságokban olyan bővelkedő dolgot minden tekintetben érvényre juttatta az ezt előadó 5 muzsikus. Smerovszky-t első sorban, Szmezsenkát másodsorban és Vomácskát harmadsorban kellene különösen kiemelnünk, de hiszen a kontra hegedüs és a brácsos is szintigy kiemelésre méltó két alak. Nincs szebb, tisztább valami, mint az ilyen harmonikus összjáték. Mindegyik a másikért, s mindnyájan az összesért.

Kimagasló szám volt és legzajosabb külső sikerü a 2-ik. Az a dal, a mit Tutsekné énekelt tiszta intonáczióval, erőteljes szép szoprán hangjával, s a mely dalt Szunyoghné kisért precziz, előkelő hegedüjátékával, Vomácska pedig kifogástalan zongorajátékával. Virág is, taps is volt bőven.

Kimagasló szám volt végül a Rákóczy-variáczió k. Szerencsés gondolat, kitünő hangszerelés és csupa szin, csupa lélek az egész szám. Amily avatott kéz állitotta össze a négyféle töredéket, ugyanaz a kéz látszott meg a tökéletes előadáson is. Semmi kirivó, minden hangszer harmonikus. Ennek a számnak volt a legzajosabb sikere. Nem hiába utolsónak hagyták a müsorban; de maradandó emléket is hagyott.

Nem ezen a nivón állanak ugyan a többi számok, nem a zavartalan belső siker kisérte mindannyit, de egy sem vall jóindulatu laikusra, de igen hivatott zenészre.

Winkler Márta zongorajátéka tökéletes technikai készültségre vall. Csak kölcsönös sietség rontott itt az összhatáson. Szunyogh Lórándné Cecilia-Hymnusa is tiszta önálló muzsika; de nem az, a mit a másik számba nyujtott. Bátky harmonium kisérete diszkrét, finom volt mind mindig, de ő kisért, játéka csak a harmonikus összhatásban érvényesült volna igazán.

De, ismételjük, 2 órán át ennyi jót nyujtani nagyon is elég és nagyon is szép ahhoz, hogy tökéletes erkölcsi sikerről szólhassunk, mikor a nagyváradi zenekedvelő egyesület tegnapi elite hangversenyéről irunk és mondunk véleményt, ismertetést és kritikát. —*i.*

TANÜGY.

A kézügyességi tanfolyam zárvizsgálata.

Őszinte öröm és elismerés szavait hallottuk tegnap, a kézügyességi tanfolyam zárvizsgálata alkalmából mindazokról, kik a vizsgálaton s az azzal kapcsolatos kiállitáson megjelentek.

Egy a társadalom, — jobban mondva néhány adományozó — fillérein rendezett 5 hóra terjedő tanfolyam állotta ma ki a tüzpróbát s bizonyitotta be, hogy életre, fejlődésre képes.

Bizonynyal sokan vannak olvasóink között, kik azt sem tudják, hogy egy ilyen tanfolyam öt hónap óta müködik városunkban. De nem csoda, — maguk a tanfolyam vezetői sem óhajtottak nagy arányu és felfujt semmiséget, hanem minden lárma nélkül teljes csendben megvalósitani terveiket, elvetni a magot s a társadalom érdeklődését nem nagy lármával, hanem kitartó munkával költeni fel. S hogy a társadalom emez érdeklődésére érdemesek s a tanfolyam az állandósitásra megért, fényesen bebizonyitották a mai kiállitással. Személyesen volt alkalmunk meggyőződni, hogy a tanfolyam vezetői nem végeztek meddő munkát, mert az a sok szép és csinos müdarab, melyet a kicsikék készitettek, bizonyitja, hogy a kézügyesités városunkban meghonositassék.

Azok kik a kézügyesités tanitását s ezen tanitás fontosságát ismerik, — be is látták ezt rég, sőt mondhatjuk, hogy ezen tudat tette lehetővé azt is, hogy ezen első tanfolyam létesülhetett. Ugyanis egyesek mint br. Königsvarter H. továbbá az egyesületek: gyermekbarát, nőegylet, népnevelési egylet stb. adományaikkal tették lehetővé, hogy a tanfolyam ezen öt havi kurzus után teljes meglégedéssel tekinthet vissza s teljes joggal mondhatja el, hogy a kezdet nehéz, de szép vala.

Mindesetre méltó eilsmerés illeti a tanfolyam veezetőit s maga a tanfolyam pedig méltó, hogy vele komolyan foglalkozunk. Szóval a látottak arról győztek meg minden komolyan gondolkozót, hogy a taufolyam állandósitása feltétlenül szükség.

Melegen ajánljuk a kiállitás megtekintését, a tanügy iránt érdeklődők figyelmébe. A tanfolyam vezetősége ugyanis a téli tanfolyam és a segédek rajzkiállitásával (Polgári iskola I. e. 19.) egyidejüleg kiállitja a kézügyességi tárgyákat is délután 2—4-ig.

IRODALOM.

— **Magyar Sion.** Egyházmegyei folyóirat. Szerkeszti Kereszty Viktor dr. Harmadik füzet. A következő tartalommal jelent meg f. hó 20-án: Az egyház veszélyeztetett szabadsága. Dr. Pethőtől. Dr. Schell a mai katholiczizmus szellemi inferioritásáról. Dr. Rott Nándortól. A kegyuraság. Janda József N.-tól. Irodalom és müvészet. Kaczvinszky Lajos: A »Magyar Szemle« emlékalbuma. Ism. X. Y. — Serkovnoe Predanie ruszka i bogoslovska Literatura, magyarul: Az egyházi hagyomány és az orosz theologiai irodalom. Ism. dr. Kereszty Viktor. — Ilosvay Lajos: I. Katholikus hitágazatok. II. A fejedelmi törvény. Ism. Liberius — A sz. István-társulat kiadványai. Ism. Sz. — Dr. Karl Rückert: Biblische Studien herausgeg v. Prof. O. Bardenhewer. Ism. dr. Kereszty Viktor. — Dr. Récsey Viktor: Révai Miklós levelei Paintner Mihályhoz. Ism. Liberius. — Radó Antal: Magyar Könyvtár. Ism. X. — Pesch S. J.: Institutiones psychologicae etc. Ism. dr. Andor Gy. Vegyes közlemények. Előfizetési dij egész évre 6 frt vagy 12 korona.

— **A magyar czimbalom-zeneirodalom** válogatott termékeinek betürendes jegyzéke. Kiadja: Koczányi Béla Kassán. 160 czimbalomra irt, zenemüveket tartalmazó füzet. Ingyen és bérmentve megküldi bárkinek.

EGYESÜLETEK.

Kerékpár-egylet. Kunz Gusztáv elnök lakásán a választmány ülést tartott és örömmel vette tudomásul, hogy az elnök a nála megszokott buzgalommal vezeti a fiatal egylet ügyeit. Elnök jelenti, hogy a titkári teendők ideiglenes vezetésével dr. Kurländer Edét kérte fel, ki megköszöni a bizalmat és igéri, hogy serényen és lelkesedéssel fogja végezni teendőit. Örömmel vették továbbá tudomásul, hogy a parancsnokság átiratát, melyben az engedélyről értesit, hogy a tisztikar az egyletbe beléphet. Megállapitották a husvéti programmot.

Jóváhagyott alapszabályok. A belügyminiszter a *bihar-diószegi* kölcsönösen segélyző első kiházasitási társulat alapszabályait jóváhagyta.

Igazságszolgáltatás.

Egy unikum. Érdekes eset volt tegnap a törvényszéknél. Szelezsán Juon megverte Daraban Juont, ugy hogy 2 oldalbordája eltörött. Az ügy lovagias lefolyását nem látta senki. A mai tárgyaláson bizonyitékok elégtelensége folytán dr. Balázs, kir. ügyész a vádat elejtette. Minthogy magánvád volt, a törvényszék 8 havi börtönre itélte Szelezsánt. A vádlott felebbezett, ugyszintén az ügyész is, a vádlott felmentése érdekében. Ami ritkaság.

REGÈNY-CSARNOK.

ÜZLET és SZERELEM.

Németből: — **plex.** 55.

— Most már látom, mekkora az az áldozat, melyet te érettünk magadra vállaltál, — fakadt ki meghatottan és Zsófiát megölelve az országtanácsos. — Most már tudom, hogy még mindig szereted Fredericót, bárhogyan tagadtad is azt előttem. Oh én egyetlen, drága gyermekem! Hogy kárpótoljalak ezért a nagy gyermeki szeretetedért? S beszélj kérlek mivel könnyithetünk most sorsodon? Anyád mondja, hogy téged rettegéssel tölt el a gondolat, hogy a férjed szüleivel egy tető alatt kell laknod s velük együtt élned. Mond édes Zsófiám beszéljek-e e végett Williammal s ne kérjem-e őt, hogy jöjjön át hozzánk lakni Hamburgba?

A lánynak kedve lett volna igy felelni:

— Igen atyám, igazad van! Én tul becsültem az erőimet! Én érzem, hogy nem lehetek a William felesége. Ő több, mint közönyös előttem. Szivem csak azért lángol, azért dobog aki a testvére mennyasszonyáért az életét koczkára tette és most halálos lázzal küszködik beteg ágyán. És mintha felsőbb szózat szólana hozzám, ugy szeretnék hozzá sietni, odaadó ápolásommal őt az életnek és magamnak visszaháditani. Oh én félre ismert, nemeslelkü barátom, szegény drága Fredericóm . .

De nem volt képes megtenni szüleinek a nehéz vallomást. Nem volt ereje ahhoz, hogy elmondja nekik, amit e perczben szivében érzett csak némán, könnyes szemekkel viszonozta gyengéd szeretetüket. Még nagyobb felfordulást okozott a katasztrófa hire magában a Stendardó családban.

Most már valamennyi lap átvette a szenzácziós ujdonságot. Az egyik ujság leplezetlenül megirta az egész tényállást. A lány öngyilkosságának okozójául Askánt állitotta oda, a ki viszont apja szigoru parancsára szakitott a leánnyal.

Az öreg szenátornak semmi fájhatott volna jobban, semmi sem esett volna inkább nehezére, mint eltürni azt, hogy az ő bizalmas családi ügyeit nyilvánosan feszegessék és ellene ilyen vádakat emeljenek. Ezek a dolgok egészen megtörték erélyét.

Fredericó anyja sem tudott hova lenni a nagy felindulástól. A hir olvasása után nem volt többé maradása. Rögtön felkereste férjét Felicitával az irodában és sürgősen követelte, hogy nagy beteg fiát kellő ápolás véget hazahozhassa.

Végre kitört benne az anyai szeretet, melyet oly sokáig tudott magába fojtani. És valósággal fellázadt férjének tekintélye ellen. Először történt házasságuk folyama alatt, hogy akaratát vele szemben érvényre juttatta. De csordultig volt már a kehely! Apa és fiu, mint engesztelhetetlen ellenségek egymással szemben! És most halálos ágyán, végső harczát viva az enyészettel fetreng az egyik! A szegény nő nem birt többé érzelmeivel. Tetteket, hősi feláldozást követelt tőle a gyengéd anyai szeretett s e percztől kezdve kiesett a gyeplő a vasmarku szenátor kezeiből; a Stendardó családban a női kezek ragadták magukhoz a hatalmat.

* * *

Angelina vágya, hogy személyesen ápolhassa Fredericót, teljesült. A zárdafőnöknőjétől megkapta az arra szóló engedélyt s másnap már ott ült a halál rémével viaskodó beteg barátjának ágya mellett. Végtelen fájdalmat okozott még mindig reménykedő szivének hallgatni azokat a lázas kitöréseket, melyek az eszméletét vesztett beteg belsejéből olykor-olykor felfakadtak.

A beteg egyre csak az ő nevét hangoztatta. Kérdéseket intézett hozzá, melyekre maga adta a feleleteket. E töredékes szavakból apránként egész viszonyuk története előállott s ujból elvonult a lelke előtt.

Elkezdte őt erőszakos vad hangon vallatni a felől, hogy hol töltötte azt a bizonyos éjszakát s kijelentette, hogy nem nyugszik addig, mig daczos ellentállását meg nem töri. Majd azonban hirtelen ellágyult a beszélő hangja. Elkezdett Angelinának könyörögni és esdve kérte őt, hogy ne haragudjon. S olyan megalázkodó és égő szeretettel beszélt, hogy a lánynak forró könnyek lopóztak a szemeibe s néha annyira megindult, hogy ráborult Fredericóra és szeretetteljes csókokkal halmozta el annak a láztól piros orczáit.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

Natália temetése.

Bécs, márczius 24. (Saját tud. táv.) Natáliát Bécsben, Hofburgban temetik.

Lujza herczegnő szökése.

Bécs, márcz. 24. (Saját tudós. táv.) Lujza főherczegnő Keglevichel, Lehmann, Lehmannné név alatt Londonból New-Yorkba vitorláztak.

Az osztálysorsjáték mai huzása.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.) Az osztálysorsjáték mai huzásán a *20.000* koronát az *1491*-es számu sorsjegy nyerte.

Mádi Kovács betegsége.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.) Mádi Kovács György állapotáról tulzott hirek kerültek forgalomba, melyek arról szóltak, hogy a táborszernagy az Erzsébet kórházban betegen fekszik. Mint örömmel értesülünk Mádi Kovács György állapota korántsem sulyos. Márcz. 16-án gyöngélkedve ért a fővárosba tolnamegyei birtokáról s a Sándor-utcza 1. számu lakásán szállt meg, hol orvosai, Korányi és Magyari professzorok ágyba fektették. A tüdőgyuladás azonban szerencsére fölötte enyhe lefolyásu, sőt már tegnap el is hagyhatta az ágyat.

Andrássy gróf állapota.

Budapest, márcz 24. (Saj. tud. táv.) Andrássy Aladár gróf állapotában, mint örömmel értesülünk, csekély javulás állott be, az éjjelt nyugodtabban töltötte s fájdalmai is csillapultak. A főur palotájában ma is egymást érték a látogatók, köztük báró Bánffy Dezső miniszterelnök is.

Robbanás a ferenczieк bazárjában.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.) A Kossuth Lajos-utczán, a ferenczieк bazárjában ma d. e. hatalmas durranás ijesztette meg a lakókat. A durranást nyomban csörömpölés követte és a bazár udvarán levő Friedmann Jakab-féle füszerkereskedés ajtaja és kirakata röpült az aszfalton. A helyiségben levő benzin és petroleum raktárban az egyik segéd gyufát gyujtott, melytől a benzin tüzet fogott és felrobbant. Senki sem sérült meg. A tüzoltóság jókor eloltotta a tüzet és igy a kár jelentéktelen.

Görög miniszterválság.

Budapest, márcz. 24. (Saját tud. táv.) Athenből távirják: Delyantiznak a kamarában tett nyilatkozatát, hogy a nemzeti kérdések megoldást nyervén, ő müködési szabadságával ismét élni szándékozik, ugy magyarázzák, hogy a kölcsön megszavazása után miniszterválság fog kitörni.

Tüntetés Algirban.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.) Max Regis egyik fivérének Algirban érkezése alkalmából itt-ott tüntetés volt. A csapatok közbeléptek és helyreállitották a rendet. Néhány embert letartóztattak.

A tengerben hagyják veszni.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.) Washingtonból távirják: A tengerészeti miniszterium elhatározta, hogy a Havannában levő tengerész tiszteket vissza hivja és a »Maine« roncsait veszni hagyja.

KÖZGAZDASAG.

Kötelező tüzkárbiztositás.

Veszprém vármegye föliratot intézett az országgyüléshez, hogy a tüzkárbiztositást államositsa és kötelezővé tegye. Igy véli elejét vehetni annak a sok csapásnak, amelyet a tüzvész okozni szokott.

Köztudomásu, hogy a tüzkárbiztositás terén sok a visszaélés. Nagy szerepet játszik abban a biztositó hiszékenysége. A biztositott azt hiszi, hogy kár esetén a biztositott összeget levonás nélkül megkapja. Pedig dehogy. A kárvallott egyénre csak ujabb csalódás vár.

A részvénytársaságok ellen sok a panasz. Kötvényeikben annyi a kikötés, hogy a biztositott részére alig marad jog, ellenben a társaságnak módjában van mindenféle kifogással jóformán minden kötvény erejét kijátszani.

Mindamellett nem helyeselhetnők az állami biztositást, amely különben is a legnehezebben vihető keresztül.

Van az állami biztositásnál sokkal helyesebb ut és mód, ez a szövetkezeti uton való biztositás, a kölcsönösség elvére alapitva, kevésbbé merkantilis, hanem inkább erkölcsi tartalommal.

Az állami biztositásnál még jobb a vármegyei biztositás is. Természetes ez is csak kölcsönösségen alapulhatna és szövetkezeti formában müködhetne. Egyik előnye volna, hogy a szövetkezet ügyeit a vármegye közegei a közigazgatási ügyekkel együtt intéznék, a biztositási dijak a közpénztárba folynának, költség tehát alig volna, a befolyó jövedelem pedig káresetére vagy tartalékalap képzésére fordittathatnak.

Minden község évente összeirná a tüzvésznek kitett épületeket, szalma, takarmányféléket. Ezeket megbecsülné. Az összeirás bevégzése után a biztositási összeg megállapittatván, tudná a község, hogy évente mit tartozik fizetni biztositási dij gyanánt s ezt beszedné pótadóban. Kár esetén az előljáróság a becslést végzi s a károsult a megye pénztárából megkapná pénzét. Ez felelne meg a közönség igényeinek. Akár a szövetkezeti formát, akár a vármegyeit választják, a kisgazdák mindenesetre jobban járnak, mint a nagy nyereségre dolgozó társaságok utján. Maros-Tordában már évtizedek óta áll fenn egy ilyen megyei intézet.

TŐZSDE.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Gabonatőzsde.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt.

Határidők.

Budapest, márcz. 24.

Buza őszre	9.14
Buza tavaszra	12.29
Tengeri	5.38
Rozs őszre	8 57
Zab őszre	6.57

Értéktőzsde.

Az irányzat szilárd.

Budapest, márcz. 24.

Osztrák hitel	364.80
Magyar hitel	383 50
Államvasut	340.25
Déli vasut	80.50
Rimamurányi	247.—
Magyar jelzálog	258.25
Magyar leszámitoló	251.75
Iparbank	101.25
Budapest közuti	402.—
Kereskedelmi bank	1404.—
Villamos vasut	277.50
Salgótarjáni	620.—
Waggon-kölcsön	583.—

Bécs, márcz. 24.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	365.—
Magyar hitel	383.75
Államvasut	340.75
Birodalmi márka	58.75

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. márczius 24-én.

Magyar aranyjáradék 4%	121.15
Magyar koronajáradék	99.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	119.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	100.45
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	122.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.50
Italmérési jog megváltási kötvény	100.60
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	97 50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	160.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	142.—
Osztrák járadék papirban	102.—
Osztrák járadék ezüstben	102.—
Osztrák járadék aranyban	122.50
Osztrák korona járadék	102.50
1860. osztrák államsorsjegyek	144.—
Osztrák magyar bankrészvény	925.—
Magyar hitelbank részvény	383.25
Osztrák hitelintézeti részvény	364.70
Páris vista	340.70
20 márkás arany	9.59
Német birodalmi márka	58.70
London vistc	120.40
Páris vista	47.57½
20 márkás arany	11.7[illegible]

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTER.*

Válasz

a »Tiszántúl« nagyváradi napilap f. év márczius hó 23-iki számában megjelent, nekem czimzett s Hankovics Ferencz pecze-szőllősi gyógyszerész aláirással ellátott, nyilttéri »Nyilt levél«-re.

Tisztelt Gyógyszerész úr!

Hozzám intézett nyilt levelére válaszom következő:

Nincs igaza Önnek abban, hogy én az 1897-ik évben megtartott hivatalos gyógytárvizsgálat alkalmával, a kezelése alatt álló p.-szőllősi gyógytárban talált szabálytalanságokat, minden jóakaratu utasitás és figyelmeztetés megelőzése nélkül jelentettem volna fel, megfelelő megtorlás végett a Belügyminiszteriumhoz.

Nincs igaza, vagy talán nem emlékszik arra, hogy a megelőző 1895. és 1896-ik évben Önnél megtartott gyógytár vizsgálatok alkalmával, a mindkét alkalommal talált hallatlan gyógytár kezelési szabálytalanságok daczára, beértem a jóakaratu figyelmeztetéssel s nem éltem kötelességszerü feljelentési jogommal.

Hasonlóan jóakaratu figyelmeztetéssel jártam el hivataloskodásom két első, — átmeneti — évében megejtett gyógytárvizsgálatnál, ugy hogy a két év alatt csak egy esetben történt felterjesztés szabálytalanság miatt.

Most már én is kérdem Öntől nyilvánosan: mit tart Ön saját személyéről, mint oly gyógyszerészről, ki képes volt egy gondjaira bizott gyógytárat oly — feltétlenül szükséges — segédeszközök beszerzése nélkül vezetni, mint a milyeneket Gyógyszerész úr két éven keresztül nélkülözött.

Én ezen kérdésre nem felelek.

Feleljenek reá, ha Ön a válaszra feleletet óhajtana kapni, azon hivatalos személyek, kik a gyógytár vizsgálatnál jelen voltak, feleljen meg reá Önnek saját lelkiismerete.

A félix-fürdői kézi gyógytár, általam adott vélemény alapján történt — s Ön által részemre mulasztásként felrótt — engedélyezésére vonatkozólag csak annyi a mondani valóm, hogy e tárgyban sem talált Ön a szeg fejére.

A Félix-fürdő ugyanis, ezen évi 15—17 ezer betegforgalmu, azon kivül kifogástalan bezendezésü, vármegyénk ezen igazi büszkeségét képező, állandó orvossal biró gyógyfürdője egy kézi gyógytár tarthatás engedélyezésére, egyenesen az 1876. évi XIV. t. cz. 100. §.-ában gyökerező jognál fogva is kiválóan reá szolgált.

A pecze-szöllősi körorvosi székhelynek Nagyváradra történt ideiglenes áthelyezését, Biharvármegye tek. alispánja nemcsak, — a mint Ön tévesen állitja — az én véleményem, nemcsak a székhelynek áthelyezését kérő körorvos urnak indokolt folyamodványa folytán, hanem a 24513/1896 sz. kibocsátott alispáni rendeletre, a lakáshiányt személyes vizsgálat és tapasztalat szerint megállapitó, központi főszolgabirói hivatalnak 6167/1896. sz. alatt előterjesztett jelentése, ugyszinte a 18 csoportositott községek képviselő testületei nagyobb részének, számszerint 14-nek, a székhely áthelyezése tárgyában hozott helyeslő határozata, valamint az 1876. évi XIV. t. cz. 144. §-a alapján mondta ki.

Ezen fentemlitett 144. §. Ön által próbált magyarázgatása, intentiójának akként való meghatározása, hogy ez »az alispánnak csak egészségügyi kör községei közt enged jogot válogatni,« nem felel meg sem a törvény szavainak, sem pedig a gyakorlati életben való alkalmaztatásának.

Az országban a pecze-szöllősi esethez hasonlóan számtalan körorvosi székhely létezik a közön kivül, ép az itt is fennálló vagyis eddig legalább fennállott lakáshiány miatt.

De példa van reá Biharvármegyében is p. o. a belényesi körorvosi székhely is, az önálló községi orvossal biró Belényesbe helyeztetett el.

Legyen külömben Ön nyugodt, hogy a székhely kérdésbe határozni illetékes forumoknál, ezen kérdés végleges rendezése folyamatban van.

Mindezek után visszautasitom Önnek hozzám intézett nyilt levelében ellenem emelt összes alaptalan vádjait, melyeket a fentebbiekben kellő értékükre szállitottam le, visszautasitom azon vádját is, hogy felsőbb hatóságomnak az orvosi székhelyváltoztatás kérdésében helytelenül informáltam volna, visszautasitom egyben, mert erre állásomnál fogva magam feljogositva érzem, felsőbb hatóságom, Biharvármegye tek. alispáni hivatalának insinuált azon igaztalan és minden alapot nélkülöző, a fentebb hivatott 6167/1896. sz. központi főszolgabirói jelentéssel és a szintén fentebb emlitett, e tárgyban hozott 14 drb képviselő testületi helyeslő határozattal kétségtelenül megczáfolt azon állitását is, mintha a megyei alispán ur az Ön nyilt levelében is hivatolt 1896. évi 29.205. sz. alatt hozott határozatát, mint Ön tévesen mondja »vizsgálatot el nem rendelve« hozta volna meg.

Nagyváradon, 1898. márczius hó 24-én.

Dr. Popovits György,
megyei főorvos.

* E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

A biztositó közönség figyelmébe.

Az egész biztositó közönség és különösen az elnökletem alatt álló *Hazai általános biztositó társaság* igen nagy számu, és a magyar nép szine-javából álló ügyfeleinek teljes megnyugvására, örömmel hozom köztudomásra, hogy mind azok az ellenséges hiresztelések, melyek a „*Hazai*“ jövője iránt kétséget akarnának támasztani, s melyek mindig tulzottak voltak, immár egészen elvesztették minden alapjukat.

A »*Hazai*«, mely az üzletszerzés terén szép sikereket ért el s a magyar közönség páratlan rokonszenvének örvend, a belső ügyvezetésben elkövetett, de még idejekorán felfedezett, alaposan megvizsgált és immár legnagyobb lelkiismeretességgel jóvá is tett hibák folytán valósággal némi veszteségeket szenvedett. Az igazgató tanács nyomára jövén a hibáknak egy perczig sem takargatta, hanem a legnagyobb szigorusággal gyökeresen kiirtotta azokat; az eddigi vezérigazgatót elbocsátotta s a belső ügyvezetésnek olyan rendszeresitéséről gondoskodott s élére olyan szakférfiut állitott, hogy a »*Hazai*« ma méltán foglalhat helyet a legbiztosabb alapokon működő biztositási vállalatok sorában.

Legjobb bizonysága ennek az, hogy az »*Első magyar általános biztositó társaság*« e régi, nagy anyagi erejü s nagy tekintélyü honi vállalat mely ennekelőtte a »*Hazai*« ellen a leghatalmasabb versenyt fejtette ki, most a testvér magyar vállalatok érdektársává és részesévé lett. A »*Hazai*« igazgató tanácsa elnökletem alatt maga hivta fel az »*Első Magyar általános biztositó társaság*«-ot, hogy a »*Hazai*« egész ügyvitelét és összes könyveit korlátlan és legszigorubb vizsgálat alá vegye. Az »*Első magyar*« részéről czégvezetője *Szende* Károly úr teljesitette is a legalaposabb vizsgálatot, melynek eredménye alapján a két honi társaság közt nemcsak a legjobb viszony, de állandó benső összeköttetés is jöhetett létre.

Az »*Első magyar általános biztositó társaság*« a »Hazai« részvényeinek tekintélyes részét tulajdonául szerezte meg, s igazgatásunk ujjá szervezéséhez segédkezet nyujtva, egyik elsőrangu tisztviselőjét *Poll* Imre urat, ügyvivő igazgató gyanánt a »*Hazai*« rendelkezésére bocsátotta.

Ezzel a »*Hazai*« további önnálló működése semmiféle csorbát nem szenved, ellenben életerős vállalatunknak jövendő fejlődése és virágzása, valamint helyes körültekintő és takarékos igazgatása jobban biztositva van, mint volt valaha.

Magam ugy mint eddig ezentul is, mint elnök fogok közremüködni a »*Hazai*« vezetésében.

1898. márczius 19-én.

Kossuth Ferencz,
elnök.

A nagyváradi szinkörben

pénteken márcz. 25-én, szombaton 26-án és vasárnap 27-én

A NAGY

KIENGESZTELŐDÉSI ÁLDOZAT A GOLGOTÁN.

Jézus szenvedése és halála.

PROLOG:

I. kép: — **„Ádám és Éva kiutasitása a paradicsomból.“** — II. kép: — **„Ábel megöletése.“** — III. kép: — **„A Vizözön.“** — IV. kép: — **„A bábeli torony.“** — V. kép: — **„Ábrahám jóslata.“** —

I. SZAKASZ.

Ábrahám áldozata.
Az elbujdosás Egyptomba.
Jézus gyermekkora.
Jézus megkeresztelése a Jordánban.
A bevonulás Jeruzsálemba.
Az utolsó vacsora.
Krisztus az Olajfák hegyén.

II. SZAKASZ.

Krisztus Kaifás előtt.
Péter megtagadja Krisztust.
A megkoronázás és megostorozás.
Krisztus Pilátus előtt.
A fájdalmas út. 104 2—3
A keresztrefeszités.
Leemelés a keresztről.
A sirba tevés.

ZÁRADÉKUL:

KRISZTUS ÜNNEPÉLYES FELTÁMADÁSA.

HELYÁRAK: Alsó páholy 4 frt. Felső páholy 2 frt 50 kr. Támlásszék I—V sor 80 kr. VI—XI sor 60 kr. Zártszék 50 kr. Erkély I-ső sor 50 kr, a többi 40 kr. Karzati-zártszék 30 kr. Földszint 30 kr. Deák jegy 20 kr. Karzat 20 kr.

Pénztárnyitás 7 órakor. — Kezdete ½8 órakor.

Jegyek előre válthatók a szinházi pénztárnál.

Vasárnap 27-én, délután 4 órakor

RENDKIVÜLI ELŐADÁS.

Ezen előadáson deákok és gyermekek fél árat fizetnek.

Tisztelettel ALLESCH E., a passio-társaság igazgatója.

Jelzálogkölcsönt

filoxera által elpusztitott szőllők ujonani befásitására 5¾%, termő szőllőkre 5%, városi és nagyközségbeli házakra 5 és 6%-ra.

Földbirtokra:

65	évi törlesztésre	4¾%,
63½	« » » »	4¼%,
50	évi törlesztésre	5 %,
30—40	évi törlesztésre	6 %,

20—30 évi törlesztésre 7% mellett ajánl és felvilágositást nyujt 20 kr. válasz bélyeg ellenében **Horváth Ede**

64 9—0 *Pilis-Csabán.*

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 27 év óta megbizható, **fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csuznál, tagszaggatásnál** és **megfüléseknél** és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem **igazi népszerü háziszer**, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készletében van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.** Beszerzés **alkalmával** igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékü utánzat van forgalomban. **Ki nem vakar megkárosodni**, az minden egyes üveget „**Horgony**“ védjegy és Richter czégjegyzés nélkül mint **nem valódit** utasitsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállitók, RUDOLSTADT.

1.000,000 Korona

Egy millió nyerhető. 94 2—6

A 2-ik magy. kir. szabad. osztálysorsjáték 50.000 nyereményének jegyzéke.

A játékterv 9. §-a szerint a legnagyobb nyeremény

1.000,000 korona.
Egy millió

A nyeremények következőleg vannak beosztva.

Nyeremények		Korona
1	à	600 000
1	»	400 000
1	»	200 000
2	»	100 000
1	»	90 000
1	»	80 000
1	»	70 000
2	»	60 000
1	»	40 000
5	»	30 000
1	»	25 000
7	»	20 000
3	»	15 000
31	»	10 000
67	»	5 000
3	»	3 000
432	»	2 000
763	»	1 000
1238	»	500
90	»	300
47350	»	200, 170, 130, 100, 80, 40 korona.

50 000 nyer. és jutalom 13 160 000 kor. ért

melyek hat osztályban kisorsoltatnak.

A 2-ik magy. kir. szab. osztálysorsjátékban

a sorsolási programm szerint **egy millió koronát,** tehát hatalmas összegü készpénzt nyer a legnagyobb nyeremény a játékterv 9. §-a szerint; ennélfogva ezen osztálysorsjáték nagyon előnyös nyerési esélyeket nyujt; és pedig

100.000 50.000

eredeti sorsjegy pénznyereményt.

A sorsjegyek felének nyernie kell. Az összes 50.000 nyeremény a mellette álló jegyzékben fel van sorolva és a kormány ellenőrzése mellett hat egymásután következő rövid időközben kisorsoltatik, midőn is a nyert összeg a szerencsés nyerőnek készpénzben kifizettetik.

Eredeti sorsjegyeket következő eredeti áron adunk el:

Egész	eredeti sorsjegy	6	frt —	kr.
Fél	» »	3	» —	»
Negyed	» »	1	» 50	»
Nyolczad	» »	0	» 75	»

Az összegnek postautalványon való vétele után azonnal megküldjük a rendes eredeti sorsjegyet az első huzásbani érvénynyel. Kivánatra utánvéttel is küldjük a sorsjegyeket.

Minden sorsjegyküldeményhez az eredeti huzási programmot is megküldjük és minden huzás után vevőink azonnal megkapják az eredeti huzási lajstromot.

Gyakran ozreseket koczkáztatnak merész vállalatokba, a midőn a kilátásba helyezett nyeremény nagyon kérdéses. Ennélfogva koczkáztassunk egy sorsjegy vételével aránylag oly csekély összeget, a mely által hirtelen nagy tőkét nyerhetünk.

Sorsjegykészletünk nagyon csekély és gyorsan elfogyhat, tehát ajánljuk, hogy a rendelménynyel ne késsünk és kérjük azokat, lehetőleg azonnal, azonban mindenesetre

legkésőbb f. é. márczius 30-ig

hozzánk beküldeni.

Fehér Lajos és társa

a m. k. szab. osztálysorsjáték főelárusitói.

BUDAPEST,
Gizella-tér 5. sz.

Nagyváradi-Szőllősi Gőz-Sörgyár

Pecze-Szőllős (Nagyvárad mellett.)

Van szerencsénk a n. é. fogyasztó közönségnek a főzdénkben készült **kitünő minőségü,** erősen főzött és megfelelőleg érlelt

László- és Márcziusi sört

ajánlani.

Tekintve, hogy az ősz folyamában tetemes költséggel nagy szabásu és kitünő rendszerü **uj ászok és jégpinczét épittettünk,** azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy minden tekintetben kifogástalan, kitünő termékünkkel a legmesszebb menő igényeket is kielégithetjük.

Megrendeléseket **úgy hordók,** mint **50 palaczkot tartalmazó ládákban** közvetlen gyártelepünkön **Pecze-Szőllősön (Nagyvárad mellett)** avagy **városi irodánkban Nagyváradon fogadunk el.**

Nagyvárad-városi vevőinknek a sört saját fogatunkon házhoz szállitjuk. 106 1—15

Árjegyzékkel kivánatra kézséggel és bérmentve szolgálunk.

Kérve a n. é. közönségnek további szives pártfogását, maradunk szolgálatára készen.

kiváló tisztelettel **Nagyvárad-Szőllősi Gőz-Sörgyár.**

ÚJDONSÁGOK!

A tavaszi idényre nagy választékban megérkeztek

NÁDOR L. és TÁRSA

férfi-divat és czipőüzletében

Nagyváradon, Zöldfa-utcza,

hol a legjobb minőségben

rendkivül leszállitott árban

a következő áruk kaphatók:

legujabb divatu zöld és barna bőrből készült czipők,

fèrfi sárga fél és egész fűzős czipők,

női és gyermek czipők, salon és reggeli czipők,

legujabb divatu kalapok,

ingek, gallérok, nyakkendők, tuorista-ingek, sétabotok,

esőernyők, férfi-keztyűk, harisnyák,

88 5—10

zsebkendők és illatszerek.

TELEFON! **Telefon!**

Valódi Pichler-féle kalapok raktára.

Tisztelettel

NÁDOR L. és TÁRSA.

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.